



Prutsweer

Analyse van Lex: prutsweer, geen lol aan. Wind uit het ZW en gezien de ver uiteen liggende isobaren de moeite niet waard. Dan ook nog een occlusiefrent dat in de loop van de middag over onze streken trekt, echt vrolijk worden we er niet van. Een pressie boven de Botnische golf bij Finland en een depressie ten W van Ierland met weinig drukverschil, langzaam opvullend en nauwelijks van plaats veranderend zorgen ervoor dat het voorlopig nog wel even zo blijft. Kortom hopen op betere tijden voor de mulders.

Het KNMI vindt er dit van: overdag is er af en toe zon en er ontstaan opnieuw enkele buien, waarbij vooral in het (noord)oosten ook onweer en hagel kan voorkomen. In het westen en noordwesten neemt de buiigheid in de loop van de middag sterk af. De middagtemperatuur loopt uiteen van 18°C vlak aan zee tot lokaal 22°C in het noordoosten. De wind is zwak tot matig uit richtingen tussen zuid en west. (Bron: KNMI).



Vragen over het huiswerk

Pellen, uitleg door instructeur

1. Welke zeilvoering zou je vandaag om 13.00 uur toepassen bij een belaste en welke bij een onbelaste molen?
2. In Groningen zijn de pelmolens verhoudingsgewijs langer gebruikt dan in de rest van Nederland. Waarom?
3. De Groninger pelmolens zijn anders ingericht dan bijv. de Zaanse. Wat is er vooral anders?
4. Waarvoor dienen de slagbalken en waar zitten ze?
5. In de meeste pelmolens zitten twee pelkoppels. Is het ook mogelijk om met beide koppels tegelijk te pellen?
6. Waarom zitten er geen banden om pelstenen en wat is het nut van waaikerven?
7. Pelstenen zijn uitgerust met een handgat. Waarom?
8. Welke scherpsels zitten er meestal op het doodbed?
9. De pelmolenaar werkt over het algemeen niet alleen. Leg uit waarom.
10. Wat is de functie van het pelblik en waar zit het?
11. Waar dient de zifterij voor?
12. Waar dient de waaierij voor?
13. Wat is een trekblok?
14. Wat is dust? Waar werd het voor gebruikt?
15. O ja. De vang is verstoken en nu loopt het buikstuk aan. Wat moet je doen?



Antwoorden bij de vragen over het huiswerk

Pellen, uitleg door instructeur

1. Welke zeilvoering zou je vandaag om 13.00 uur toepassen bij een belaste en welke bij een onbelaste molen?
Vier vollen, malen zal niet lukken. En de molen van de Grootte Polder staat – op molendag nog wel – stil in verband met de problemen rond deelbare roeden.
2. In Groningen zijn de pelmolens verhoudingsgewijs langer gebruikt dan in de rest van Nederland. Waarom?
In Groningen heeft gepelde gerst (gort) veel langer als volksvoedsel gediend, dus de pelmolens hadden in Groningen nog steeds werk.
3. De Groninger pelmolens zijn anders ingericht dan bijv. de Zaanse. Wat is er vooral anders?
De meeste Groninger pelmolens hebben ook een maalkoppel zodat bij te weinig wind er toch gemalen kan worden. Verder draaien de pelstenen in Groningen op vaste persbalken (er zit geen lichtwerk op zoals de Zaanse). Krapper of ruimer zetten gebeurt alleen als de molen stil staat.
4. Waarvoor dienen de slagbalken en waar zitten ze?
De slagbalken dienen als beveiliging bij uitelkaar vliegen van de pelsteen. Slagbalken zitten op de pelvloer tussen de koppels.
5. In de meeste pelmolens zitten twee pelkoppels. Is het ook mogelijk om met beide koppels tegelijk te pellen?
Er wordt altijd gewerkt met beide koppels. Terwijl er op één koppel wordt gepeld, wordt het andere koppel geleegd en gereedgemaakt voor een nieuwe lading. Pellen kost erg veel kracht, er wordt dus gepeld met veel wind, 6 Bft en hoger, dus de kans dat de molen op hol slaat is groter. Daarom dient de molen permanent belast te blijven.
6. Waarom zitten er geen banden om pelstenen en wat is het nut van waaikerven?
Het pellen van gerst gebeurt aan de buitenzijde van de steen, dus mogen er geen banden omheen zitten. Zog-, waai- of windkerven zijn openingen aan de onderkant van de pelsteen die ervoor zorgen dat er een luchtstroom op gang blijft die koelt maar ook de gerstkorrels weer omhoog stuwt tijdens het pelproces.
7. Pelstenen zijn uitgerust met een handgat. Waarom?
Het handgat dient om bij de steenbus te kunnen smeren.
8. Welke scherpselels zitten er meestal op het doodbed?
Er zitten helemaal geen scherpselels op het doodbed. Is ook nergens voor nodig er wordt gepeld aan de buitenkant van de steen en niet ertussen.



9. De pelmolenaar werkt over het algemeen niet alleen. Leg uit waarom.
Doordat het pelproces veel energie kost wordt er alleen gepeld bij harde tot stormachtige wind. Het pellen mag niet veel langer duren dan 2 tot 3 minuten i.v.m. warmteontwikkeling. Terwijl het ene koppel pelt kan het andere worden geleegd en het pelkaartje worden gevuld voor de volgende pelbeurt en zo voort. Dit kan niet anders dan met minimaal twee mensen worden gedaan.
10. Wat is de functie van het pelblik en waar zit het?
Het pelblik is de huid van de pelkuip en zit op ongeveer 1 á 1 ½ cm. van de pelsteen. Het bestaat uit blik met gaatjes met punten naar binnen en naar buiten en als de gerstkorrels langs deze puntjes komen dan wordt de kaf van de korrel afgeschuurd. De gaatjes met de punten naar buiten zorgen ervoor dat de kaf en het meel (dust genoemd) worden afgevoerd naar de dustgroep.
11. Waar dient de zifterij voor?
De zifterij dient voor de reiniging vooraf aan het pellen en sortering nadien van de gerst op korrelgrootte.
12. Waar dient de waaierij voor?
In de waaierij wordt de gerst (gort) van de laatste stof en doppen ontdaan en gesorteerd op korrelgrootte door hun gewicht. De luchtstroomsterkte kan geregeld worden door 1 of meerdere schuiven open of dicht te zetten. Met plankjes kan de luchtstroom worden gestuurd.
13. Wat is een trekblok?
Trekblokken worden gebruikt om de zifterij en de waaierij in en uit het werk te zetten en de snelheid te regelen. Riemen of touwsnaren lopen via het trekblok vanaf bolspil of koningsspil naar de waaierij of zifterij. De trekspanning wordt door een katrolletje en een gewicht geregeld.
14. Wat is dust? Waar werd het voor gebruikt?
Dust bestaat uit doppen, kaf en gerstemeel (slijpsel) van de gepelde gort. Het werd gebruikt als veevoeder maar als er niet teveel kaf in zat werden er ook spekkendikken van gebakken. Een lekkernij in vooral Oost Groningen.
15. O ja. De vang is verstoken en nu loopt het buikstuk aan. Wat moet je doen?
De vang is verstoken omdat vermoedelijk de vangbalk te laag hing, of dat het schouder of teenstuk aanliep. En nu loopt het buikstuk aan. Ernstig want dit duidt erop dat waarschijnlijk de bovenas is verzakt. Als er een plankje op de rust ligt dit verwijderen (BIJ STILSTAANDE EN GEVANGEN MOLEN) en daarna controleren of het buikstuk nog aanloopt. Proberen de oorzaak te achterhalen waardoor de bovenas is gezakt en beet en steek van bovenwiel en bonkelaar controleren. Zonodig eerst laten repareren voordat er weer gedraaid kan worden.

